

[Børlau]

nogle af de øvrige problemer, som knytter sig til den kvindelige del. Det kan være børnepasningsproblemer eller andet. Der er en hel masse ting, som ikke har noget som helst at gøre med, om man har kvinder i lederstillinger eller ej. Det er efter min opfattelse væsentligt, men det er ikke ensbetydende med, at jeg ikke gerne ser kvinder i lederstillinger. Naturligvis gør vi det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Det Politisk-Økonomiske Udvalg. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 158:

Forslag til lov om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til beskæftigelse og barselorlov m.v.

Af arbejdsministeren (Henning Dyremose).
(Fremsat (omtrykt) 14/1 88).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Helle Degn (S):

Under højlydt protest fremlægger landets arbejdsminister Folketingets beslutninger om øget ligebehandling af kvinder og mænd på arbejdsmarkedet ved barselorlov og med hensyn til Ligestillingsrådets kompetence. Når jeg siger det, refererer jeg til lovforslag nr. L 158's fremsættelse, som fra arbejdsministerens side er ret markant negativ.

Det havde klædt arbejdsministeren bedre at medvirke til det minimum af retfærdighed, man herved skaffer den kvindelige del af den danske befolkning, for det er en meget vigtig og nødvendig kulturel og social forandring, kvinderne i disse år bidrager med.

På barselorloven og viljen til at respektere den, den dejligste opgave, vi kan få, kan vi måle, hvor langt viljen til ligebehandling i det danske samfund i virkeligheden er kommet, hvor langt respekten for vore fælles børn rækker i hverdagen.

Socialdemokratiet glæder sig til et godt udvalgsarbejde. Her vil vi især opfordre til, at vi ser yderligere på § 16, stk. 4, hvori der står, at såfremt en afskedigelse finder sted under fravær på grund af graviditet, barsel eller adoption, skal arbejdsgiveren godtgøre, at den ikke er begrundet i disse forhold. Vi mener, at det ikke kun skal være under fravær, men i det hele taget i den periode, der her er tale om.

Ligesådan finder vi, at vi bør have en diskussion om længden af den periode, hvori en kvinde sikres imod afsked. Der findes fødsels- eller graviditetsbetingede sygdomme, som kan have et langt forløb, eksempelvis bækkenløsning, en lidelse, som heldigvis kun få kvinder får. Den lidelse kan i mange tilfælde ikke helbredes inden for en 120-dages-grænse, og derfor har jeg set eksempler på kvinder, som har mistet deres job. Det synes jeg vi må se at finde en løsning på.

Jeg har også mange eksempler på, at arbejdsgivere under ansættelsessamtaler med unge kvinder stiller spørgsmål om graviditet, familieplanlægning, og hvor mange børn kvinderne har, spørgsmål, som absolut ikke stilles til mandlige ansøgere. Vi må under udvalgsbehandlingen se på, om vi kan lægge nogle bremsen på en sådan adfærd.

Vi må se på, om nogle arbejdsgivere modtager dagpengerefusion uretmæssigt, når en afskedigelsessag er rejst. Forslaget rummer ikke et egentligt forbud imod afskedigelse, hvad Socialdemokratiet stillede forslag om i sidste folketingssamling. Bevisbyrden er foreslået vendt af folketingsflertallet, ligesom godtgørelsen er blevet forøget. Genansættelsesønsket er også med i forslaget, og det hilser vi velkommen.

Socialdemokratiets forslag om offentlige myndigheders bødeansvar ved overtrædelse af lov om ligebehandling er med i dette forslag, hvilket vi naturligvis kvitterer for og kun finder helt naturligt. Men hvorfor kun et bødeansvar, når det handler om ligebehandlingsloven? Det synes vi, at vi nok lige skal drøfte.

Vi vil fra Socialdemokratiets side tilsige lovforslaget vores støtte og en positiv medvirken under udvalgsarbejdet.

Kent Kirk (KF):

Jeg synes, at fru Helle Degn kommer ind på nogle af de problemer, der er i forbindelse med det her lovforslag.

En af årsagerne til, at vi måske nærer en vis bekymring ved lovforslaget, hænger sammen med den omvendte bevisbyrde, og hvilken effekt det vil få på arbejdsmarkedet. Vi synes, det er ulykkeligt, hvis reaktionen bliver, at man undlader at ansætte kvinder rundt omkring i virksomhederne, fordi risikoen er for stor for virksomheden og dens økonomi.

Fru Helle Degn har ganske glimrende omtalt hele problemstillingen. Det er selvfølgelig et spørgsmål om vurderinger. Det er et spørgsmål om, hvordan man tror at erhvervslivet kan arbejde med den pågældende lovgivning.

Nu er lovforslaget fremsat som følge af en folketingsbeslutning, og vi vil støtte det. Vi håber på, at den mulighed, der er åbnet for, at man kan etablere en frivillig forsikringsordning, kan afbøde noget af den eventuelle negative virkning på arbejdsmarkedet. Det er i hvert fald uheldigt, hvis vi kommer i den situation, at der bliver ansat færre kvinder, fordi virksomhedernes økonomi ikke kan bære det.

Som sagt støtter vi lovforslaget og vil arbejde videre med hele problemstillingen i udvalget.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg har bedt om en kort bemærkning til hr. Kent Kirk, fordi han taler om, at arbejdsgiverne udsætter sig for en vis risiko. Det vil jeg bede om at hr. Kent Kirk uddyber lidt. Hvad er det for en risiko, arbejdsgiveren løber ved at ansætte kvindelig arbejdskraft? Det synes jeg vi skal have uddybet lidt. Det synes jeg lyder ret ubehageligt.

Jeg vil også gerne sige til den konservative ordfører, at der rent faktisk ikke siges ret meget om den frivillige forsikringsordning, som både fru Lone Dybkjær og jeg selv var optaget af, da vi behandlede forslaget i sidste samling. Jeg synes, at arbejdsministeren har gjort utrolig lidt ved den side af sagen. Det kan jeg kun beklage, og det må vi jo så forfølge under udvalgsarbejdet. Hvis hr. Kent Kirk kan bidrage med nogle bemærkninger om, hvordan vi skal udforme de ting, arbejdsministeren ikke har fundet anledning til at medtage, synes jeg, at det ville være positivt.

(Kort bemærkning).

Kent Kirk (KF):

Fru Helle Degn kan ikke være ukendt med, at virksomheder er nødt til at blive ledet ud fra nogle økonomiske principper. Derfor er der selvfølgelig også ved ansættelse af personale nogle økonomiske overvejelser inde i billedet. Vi forsøger på at afveje det således, bl.a. i vores lovgivning, at det ikke skal have indflydelse på, om man ansætter mænd eller kvinder. Det er det, vi forsøger på. Den enkelte lille arbejdsgiver kan godt have visse problemer her. Vi har peget på, at den omvendte bevisbyrde, vi indfører ved dette lovforslag, kan medvirke til, at nogle vil afstå fra at løbe den risiko, som er forbundet med det.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg er interesseret i at forfølge den såkaldte økonomiske risiko, som kvinderne får skudt i skoene at arbejdsgiverne løber ved at ansætte kvindelig arbejdskraft. Jeg kan ikke rigtig begribe det, for hr. Kent Kirk har jo medvirket til, at vi har en dagpengerefusionsordning, som tilgodeser arbejdsgiverne, hvis de har medarbejdere, som skal på barselorlov, både den kvindelige og den mandlige del af arbejdskraften.

Så er det, jeg bliver ved med at spørge: Hvad er det for en økonomisk risiko, arbejdsgiverne løber? Det synes jeg det ville være interessant at få at vide. Arbejdsgiverne får jo kompensation, hvis medarbejderne går på barselorlov, enten det er den mandlige eller den kvindelige del af arbejdskraften. Men så er spørgsmålet til hr. Kent Kirk: Er den kompensation ikke god nok? Det er det spørgsmål, man så må stille sig.

(Kort bemærkning).

Kent Kirk (KF):

Det er meget naturligt, at man stiller sig det spørgsmål, men spørgsmålet er også: Hvor meget har vi fra det offentliges side råd til at finansiere vedrørende den ordning?

Lilli Gyldenkilde (SF):

Det er jo bedårende at høre på, først ved et tidligere forslag, at statsministeren dog trods alt synes, at kvinder kan bruges til noget, og nu, at den konservative ordfører sætter spørgsmåls-

[LIII Gyldenkilde]

tegn ved, om vi nu ikke laver noget, som medfører, at kvinder slet ikke bliver ansat. Det er jo rørende med den omsorg.

Hvad bygger den slags udtalelser på? Hvad er det egentlig, der er grundsubstansen, når man kan få sig selv til at stå og sige sådan noget? Det er jo, at man hylder det princip, at al lovgivning, alt cirkulære- og bekendtgørelsesarbejde, alt, hvad vi har af den slags i dette samfund, plus arbejdsgivernes ret til at lede og fordele arbejdet, bygger på, at de produktive, de stærke i produktion osv., er mændene. Kvinderne er dem, der føder børnene, og derfor skal lovgivningen ikke indrettes efter dem. Det er dog for galt, at vi skal høre udtryk, der helt tydeligt hviler på den grundsætning, jeg her rider op.

Kvinderne udgør halvdelen af befolkningen. Skal arbejdsgiverne ikke tage hensyn til, at der skal fødes børn i dette land, som kan gå ind i produktionen og bære vort samfund videre? Jo naturligvis, men hver gang der kommer et pip i retning af, at nu skal man forbedre vilkårene for kvinderne, hører vi den slags udsagn, som så tydeligt bakker op bag et utrolig gammel-dags synspunkt, nemlig det, der hedder: mænd er de rigtigt produktive, og så kan vi altid se, om der bliver plads til kvinderne.

Nuvel, det var et hjertesuk, som blev lidt længere, end jeg havde regnet med, og så må jeg se, hvad der kommer ud af det.

Vi hilser naturligvis i SF ethvert skridt i den rigtige retning velkommen. Det er vigtigt, at vi kommer i gang på mange af de her områder.

Ifølge forslaget sker der det epokegørende, at den omvendte bevisbyrde indføres i lovgivningen. Det synes vi på det her punkt er godt. Vi er vel vidende om, at man kan have betænkeligheder ved det, fordi hele vort retssystem jo bygger på, at man skal kunne bevise tingene, men her er det på sin plads, synes jeg, at der bliver indført omvendt bevisbyrde.

Arbejdsministeren er inderligt imod denne bestemmelse, og han gør sig da heller ikke til af, at han er det; det ses tydeligt i bemærkningerne, og fra tidligere debatter er hans synspunkt også velkendt.

Ligeledes med hensyn til problemerne omkring retten til genansættelse og godtgørelse, hvis man alligevel ryger ud og ikke kan få genansættelse. Jeg kan godt være enig i det, der står i bemærkningerne om, at en afskediget nok i

mange tilfælde vil foretrække en godtgørelse frem for genansættelse, for det er nu engang ikke rart, hvis man ikke kan samarbejde på frivillighedens grund. Men jeg vil til den ende også sige, at det er godt, at man forhøjer godtgørelsens maksimumsstørrelse fra 26 til 78 ugers løn.

At Ligestillingsrådet nu får mere kompetence, end det har haft tidligere, er godt. Jeg synes, at Ligestillingsrådet på trods af et meget lille budget og få ansatte har udført et strålende stykke arbejde, som skiftende formænd for rådet og ansatte skal roses for. SF har altid ønsket, at rådet skulle have mere kompetence, og er i øvrigt åbent for, om tiden nu ikke er inde til, at rådets bevillinger diskuteres.

Jeg ved godt, at Ligestillingsrådet har fået 3 mio. kr., hvor der er redegjort fint for, hvad de skal bruges til. Men jeg forestiller mig, at der, når nu den lov, vi står med her, og også det følgende, vi skal diskutere, bliver til virkelighed, vil komme en lang række sager, og at det bliver en belastning for de få ansatte i Ligestillingsrådet.

Vi ønsker ikke noget større bureaukrati og en stor opbygning af det, men vi kan forestille os, at man måske ved at give nogle bevillinger kunne få noget mere konsulentbistand, altså folk udefra, man kunne drage ind til at lave visse ting, sådan at man ikke fik opbygget et alt for stort apparat. Vi er i hvert fald villige til at se på den del af det.

Jeg skal ikke undlade at gøre opmærksom på, at jeg har bemærket, at der er en bestemmelse, som nu bliver vedtaget, gående ud på, at arbejdsministeren får hjemmel til at udarbejde nogle regler. Den håber jeg han vil bruge fornuftigt, sådan at han laver særforanstaltninger for kvinder på afgrænsede områder, for det er nødvendigt, at man bruger den slags bestemmelser flittigt.

Jeg har brugt min taletid, så jeg må vende tilbage til det øvrige senere.

Hans Jørgen Holm (V):

Med dette forslag fastlægges der beskyttelsesregler for lønmodtagerne, der skal sikre, at de ikke diskrimineres på grund af køn, i det omfang ligebehandling ikke er dækket af kollektivt overenskomst. Kapitel 2 omhandler de almindelige regler, og kapitel 3 indeholder de regler, der i praksis nok har den største betydning. Det er reglerne vedrørende graviditet, barsel og adoption.

[Hans Jørgen Holm]

Imidlertid anser Venstre ligestillingsbestræbelserne for noget, der rækker længere end til blot spørgsmålet om problemerne omkring fødsel og graviditet. Det er på det område, der ofte er blokeringer for de karrieremuligheder, der skabes i den tidlige del af folks beskæftigelse på arbejdsmarkedet. Derfor har de meget stor betydning for, om ligestillingen bliver en realitet.

Vi støtter derfor bestræbelserne, og vi er enige i, at det er nødvendigt med sanktioner for at få realitet ind i de ting. Jeg vil godt – på trods af det engagement, fru Lilli Gyldenkilde lagde for dagen vedrørende § 16 – rejse spørgsmålet, om § 16, der omhandler genansættelse og pålægger arbejdsgiveren bevisbyrden, altså den såkaldt omvendte bevisbyrde, har den rigtige udformning. Vi har sanktionsreglerne i den foregående paragraf, og så har man lagt det her oveni. Det rejser spørgsmålet, om man tror, at blot det, at man lovgiver, løser problemerne. Så enkelt er det ikke, og jeg er derfor bange for, at § 16 ikke ligefrem fremmer ligestillingen – måske tværtimod.

Jeg vil godt i forbindelse med dette lovforslag sige om Ligestillingsrådets mulighed for af egen drift at tage sager op, at det er en sag, som ikke er uden to sider på sværdet, og at man går meget tæt på den personlige frihed.

Jeg vil godt slutte med en lille bemærkning som et kuriosum. Jeg er i Tinget som barselvikar og har læst Folketingets forretningsorden. Det er måske et af de områder, der bliver berørt af denne lovgivning. Jeg tror i hvert fald, at det er noget af det, Ligestillingsrådet vil kigge på.

Med disse bemærkninger vil jeg godt anbefale lovforslaget.

Lone Dybkjær (RV):

Jeg vil gerne takke arbejdsministeren for fremsættelsen af det her forslag. Jeg synes, det er en god idé, at vi har fået samlet de to love, ligebehandlingsloven og barselorlovsloven, i én ny lov. Det gør det administrativt mere hensigtsmæssigt og også lettere for os andre at gennemskue.

Når jeg gerne vil takke arbejdsministeren specielt, er det, fordi han her fremsætter forslag, som han, som der meget rigtigt står, er noget skeptisk over for, navnlig i spørgsmålet om den omvendte bevisbyrde.

Jeg må sige, at jeg ikke synes, at der siden forslaget til folketingsbeslutning blev vedtaget i sommer, er kommet nye ting frem, der gør, at vi ikke skal prøve at fastholde den omvendte bevisbyrde. Det er klart, at der er problemer med det. Arbejdsministeren lister selv en række af de problemer, men på den anden side var det jo ikke tilfredsstillende, sådan som det var i forvejen. Derfor kan det i et vist omfang blive et valg mellem to, man kan sige onder under en eller anden form, og jeg synes fortsat, at det taler for, at vi vælger den omvendte bevisbyrde.

Men det er klart, at vi gerne vil kigge på det under udvalgsarbejdet. Hvis der skulle være kommet nye argumenter med hensyn til, at det, alt andet lige, stiller kvinderne ringere, må vi selvfølgelig kigge på det. Men fortsat tror vi altså, at det er en god idé, og frem for alt kan den måske være prohibitiv for afskedigelser i den periode, sådan at man ikke kommer ud i problemer, og så er det jo også godt nok.

Så synes jeg – hvis arbejdsministeren vil høre efter – at der er et par problemer. Fru Helle Degn var inde på de sygdomsbetingede eftervirkninger af graviditet og fødsel. Jeg synes, det er vigtigt, at vi prøver på at undersøge, hvor mange kvinder der rammes af det, og om der er nogle forbedringer, vi kan foretage, og som jeg faktisk ikke tror vil koste noget særligt, men som vil have meget stor betydning for de kvinder, der får disse følgesygdomme.

Jeg synes i øvrigt, at vi kan glæde os en hel del over alle de ting, der trods alt ikke er blevet sagt i forbindelse med det her lovforslag, nemlig alt det om mændenes barselorlov, og hvad ved jeg. Jeg er godt klar over, at der ikke er nogen ændringer i det, men det er dog i det mindste ikke en diskussion, som er blevet genoptaget her i salen, og det synes jeg er glædeligt.

Der er en enkelt ting, vi godt kunne tænke os at bringe frem i forbindelse med udvalgsarbejdet. Det er, hvad vi gør ved tvillingefødsler, for slet ikke at tale om mere end tvillinger. Der må man sige at forældrene rammes specielt hårdt.

Jeg er en lille smule betaget af det forslag, der går ud på, at man giver dem ekstra barselorlov. Så kan vi diskutere længden af den. Jeg må indrømme, at argumentationen om, at når man føder to børn på én gang, burde man egentlig også have dobbelt barselorlov, er jeg en anelse betaget af. Jeg er det selvfølgelig ikke bare ud fra, at det lyder logisk, og at det vil være retfærdigt.

[Lone Dybkjær]

Jeg er det også ud fra, at der faktisk er behov for en særlig indsats for at støtte forældre, der får tvillinger. Det er, alt andet lige, nok mere end dobbelt så besværligt at håndtere tvillinger netop i den første periode, som det er at have et enkelt barn.

Det vil vi godt kigge på under udvalgsarbejdet og se om vi ikke kan finde en ordning på. Det er heldigvis ikke noget, der vil koste særlig mange penge, men måske noget, der kan spille en stor rolle for dem, der får tvillinger eller trillinger.

Der er nogle enkelte andre ting, vi vil kigge på, men med henblik på, at vi naturligvis bliver færdige her i løbet af foråret.

Annette Just (FP):

Det var et meget fascinerende forslag, der kom fra fru Lone Dybkjær. Jeg glæder mig til at se det, når der kommer trillinger. Der findes dog også firlinger i Danmark. Det kan være, at der begynder at gå sport i, hvem der får flest, og hvem der derved får længst orlov. Spøg til side. Jeg synes, at dette forslag kommer en hel del for hurtigt efter de reguleringer, der er lavet. Det, jeg kan se der vil ske, er, at arbejdsgiverne vil blive skræmt. Jeg ved, at hr. Kent Kirk var inde på det. Jeg mener, at det er en bet for de unge kvinder, for arbejdsgiveren vil være utilbøjelig til at tage en kvinde frem for en ung mand, selv om de måske står lige. Det er en vurdering.

Hvis kvinden er bedre, skal arbejdsgiveren selvfølgelig tage hende. Men hvis de står lige – det er nok i virkeligheden det mest normale, for jeg tror stadig væk på, at kvinder er ligeværdige – vil det her forslag få arbejdsgiveren til at sige: Hør, hun står lige på tærsklen til den fødedygtige alder og ser mægtig forelsket ud. Hvad kan der ikke ske ved det? Nu vil vi udvide hendes uddannelse og give hende ekstra kurser, så hun bliver helt perfekt til sin stilling. Og hvad så? Når hun kommer tilbage efter barselorlov, skal vi igen til at prøve at få hende op på mærkerne med hensyn til den funktion, hun har i firmaet. Jeg tror, det vil få større indvirkning på den arbejdsgiver, og det er farligt.

Derudover kan jeg sige en masse om, at vi igen ser, at nu skal Ligestillingsrådet altså have mulighed for at skaffe alle oplysninger, som det synes er relevante, ifølge § 18, stk. 2. Det synes jeg er afsindigt, det er bureaukratisk. Det skal have, hvad der er naturligt, hvad det kan kræve

på nuværende tidspunkt, men absolut ikke udvidede beføjelser, ikke mere bureaukrati.

Dette lovforslag er, så vidt jeg kan læse det, og som Fremskridtspartiet forstår det, i virkeligheden til skade for de unge kvinder, der ønsker at komme ud på arbejdsmarkedet. Derfor går Fremskridtspartiet stærkt imod det.

(Kort bemærkning).

Lone Dybkjær (RV):

Nu er det ikke, fordi det kommer bag på mig, at Fremskridtspartiet har de synspunkter, men jeg havde dog håbet på, at vi ikke skulle have den dér diskussion om mænd og kvinder og om, at alting vil skade kvinderne, hver gang vi laver nogle beskyttelsesforanstaltninger for dem.

Det, som altid undrer mig i denne diskussion, er, at så snart der er tale om noget planlagt – og det er der jo faktisk, efter en vis fase i hvert fald, når det handler om en graviditet, idet man kan forudse, hvordan de næste 8–18 måneder vil gå – er det utrolig problematisk for arbejdsgiverne at satse på kvinderne, men det har aldrig været problematisk for arbejdsgiverne at satse på de mænd, der med en måneds varsel forlader stillingen, fordi de får en bedre karrieremulighed.

Det synes jeg også bør indgå i billedet og ikke bare dette unuancerede med, at det er så håbløst, fordi kvinderne bliver gravide og så skal have disse børn.

Glønborg (KRF):

For Kristeligt Folkeparti er det væsentlige i denne sag børnene. Lovforslaget styrker forældrenes muligheder for at være sammen med deres børn, og vi glæder os over den udvikling, vi har set i de senere år: at ordninger i forbindelse med fødsel anerkender begge forældres ansvar for børnene. Vi kommer måske så langt, at fædre kan blive næsten lige så farlige som mødre!

Hele diskussionen om risiko for arbejdsgiverne synes vi godt vi kunne lade glide lidt i baggrunden og så glæde os over hvert eneste tiltag, vi kan tage i dette Ting, som giver børn bedre muligheder.

Vi ser dette lovforslag som et led i det og er derfor glade for det.

Berlau (FK):

Jeg kunne måske nok have ønsket mig, at vi havde haft denne debat for en uges tid siden, da vores folketingsgruppe havde en lidt anden sammensætning.

Vi er positivt indstillet også over for dette lovforslag, men jeg vil gerne igen advare lidt imod, at den optimisme, som der måske kan være tendens til, breder sig, nemlig at vi tror, at i kraft af, at vi får vedtaget nogle forslag herinde i Folketinget, har vi også fået løst problemerne ude i landet. Det synes jeg hr. Kent Kirks bemærkninger herinde var et rystende udtryk for. Der er langt fra Christiansborg og ud til landet.

Lidt omskrevet sagde hr. Kent Kirk, at når det gælder kvindelige folk, der søger ansættelse, så er det noget med at trække rumpen til sig i tide, ellers er der ikke noget job på arbejdspladserne. Det er den temmelig rå holdning, der formodentlig i kraft af den store arbejdskraftreserve, der er i øjeblikket, har bredt sig blandt arbejdsgiverne. Vi skal jo ikke ret mange år tilbage, før der var en lidt anden holdning blandt i hvert fald moderne indstillede arbejdsgivere til spørgsmålet om kvinder på arbejdsmarkedet.

I spørgsmålet om den omvendte bevisførelse vil jeg også advare imod, at man anser dette for at være noget særlig revolutionerende. Mit kendskab til arbejdsgivere er, at de vil være i stand til at finde i tonsvis af undskyldninger for at gennemføre afskedigelsen alligevel. Og kan man ikke afskedige en kvinde, fordi hun er blevet gravid, så kan man i hvert fald sige, at temperaturen er steget i Karup Å, og så finder man en forklaring, og så gennemfører man sin afskedigelse alligevel. Det vil ikke være nogen særlig stor vanskelighed; der er en utrolig fantasi og opfindsomhed på arbejdsgiversiden for så vidt angår at skaffe sig af med de ansatte.

Men naturligvis mener vi, at man måske også med dette lovforslag kan bibringe arbejdsgiverne en forståelse af, at samfundet har udviklet sig, og at vi står i en situation, hvor man må begynde at respektere, at der skal være ligestilling mellem kønnene, og at man derfor er nødt til at indtage nogle mere tidssvarende holdninger end de dybt middelalderlige holdninger, man i en vis udstrækning giver udtryk for, herinde repræsenteret ved hr. Kent Kirk i dag.

(Kort bemærkning).

Kent Kirk (KF):

Jeg må jo konstatere, at hr. Berlau ikke har lyttet særlig godt efter det, som jeg sagde, men jeg kan da sige til hr. Berlau, at min vurdering af arbejdsmarkedet og virksomhederne er, at der er ved at ske en holdningsændring rundt omkring, og det er klart positivt. Jeg tror, at mange, mange virksomheder ansætter kvinder uden at skele til økonomi og lign., men det er bare ikke alle, der er med. Det er klart, at det er vigtigt, at vi får alle med, for når alle er med, så bliver der ikke de problemer, som jeg beskrev i mit allerførste indlæg.

Jeg vil meget gerne have, at hr. Berlau er opmærksom på, at det, jeg sagde, under ingen omstændigheder er udtryk for en reaktionær holdning, men er en erkendelse af, hvordan det danske samfund og det danske erhvervsliv fungerer, og det har jeg rimelig gode forudsætninger for at vide.

(Kort bemærkning).

Berlau (FK):

Jeg lyttede til, hvad hr. Kent Kirk sagde, og det var derfor, at jeg kunne tillade mig at komme med de bemærkninger før. Jeg synes ikke, at hr. Kent Kirk skal lade sig kyse af diskussionen her til at skifte standpunkt midt i det hele.

Det, der blev sagt, var, at dansk erhvervsliv har hårde og trange økonomiske kår, og at man derfor kan komme i den situation, at man ikke vil beskæftige kvinder, for så vidt de skulle gå hen og komme i omstændigheder. Det fik mig til at bruge vendingen: Enten trækker du rumpen til dig, eller også er der intet job. Det er det, som er tilfældet.

Når man siger til folk – og især når vi diskuterer her i Folketinget – at erhvervslivet har trange økonomiske vilkår, så er det ikke engang en slet skjult trussel, det er en åben trussel, og så ved alle godt, hvad der tales om: så vil man begynde at sortere. Det nytter ikke noget, at hr. Kent Kirk så bagefter forsøger at rode sig ud af det. Det var det, der blev sagt, og sådan ligger landet.

(Kort bemærkning).

Kent Kirk (KF):

Jeg må fastholde, at hr. Berlau ikke har forstået, hvad der er blevet sagt, og jeg må henvise ham til referatet af mine udtalelser.

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

Jeg vil godt starte med at sige til fru Helle Degn, at jeg synes ikke, at fru Helle Degn skulle lade sig påvirke af, at fru Pia Kjærsgaard sagde, at der var enighed mellem Det Konservative Folkeparti og Socialdemokratiet, i en sådan grad, at det går ud over ordførertalen i den næste sag på dagsordenen, hvor fru Helle Degn jo havde fået det helt forkerte ben ud af sengen, i hvert fald hvis man skal se på indledningen til talen.

Fru Helle Degn ved jo udmærket, at regeringen er fuldkommen enig med forslagsstillerne til det oprindelige beslutningsforslag om hensigterne.

Jeg vil godt minde om, hvad jeg sagde ved førstebehandlingen af det oprindelige beslutningsforslag. Det står i Folketingstidende 1986-87, den 8. april 1987, sp. 10350:

»Regeringen er enig med forslagsstillerne i, at der skal sikres tryghed i ansættelsen for gravide og for mænd og kvinder på barselorlov.

Vi er på de gravide kvinders side, vi er på børnefamiliernes side.«

Der er ingen tvivl om vores hensigter; vi har de samme hensigter. Det blev også klart illustreret af statsministeren i forbindelse med den tidligere sag på dagsordenen. Derfor kan jeg ikke lade være med at blive en lille smule irriteret over, at vores motiver skal beklíkkes. Hvorfor skal politik føres på den måde? Hvorfor vil fru Helle Degn have patent på at repræsentere det eneste parti, der arbejder for ligestilling? Det er jo det rene sludder.

Men vi har da lov til at være uenige om metoderne, og vi nærer en ærlig og reel frygt for, at genansættelser og omvendt bevisbyrde kan komme til at volde problemer. Derfor er vi skeptiske over for de forslag. Men vi vil åbent og konstruktivt diskutere det i forbindelse med udvalgsarbejdet med henblik på i fællesskab at finde en løsning, sådan at et stort, bredt flertal også vedtager disse lovforslag. Kan vi dog ikke blive fri for disse partipolitiske forsøg på profilering, hvor de andre ikke må være med til de gode formål?

Jeg vil altså gerne gøre opmærksom på, at der er et ganske stort problem både med genansættelser og med omvendt bevisbyrde. Jeg nævner i min fremsættelsestale i forbindelse med omvendt bevisbyrde, at vi jo også får det problem i forhold til hovedaftalen mellem LO og

DA, at dér er der ikke omvendt bevisbyrde, og vi kan ikke fravige loven til ugunst for lønmodtagerne, det vil sige, at sagerne ikke kan behandles i det fagretlige system. Langt de fleste sager bliver indtil nu behandlet godt i det fagretlige system. I fremtiden skal de over til domstolene. Hvis de skal over til domstolene, kan det meget vel komme til at tage meget lang tid: Det vil sige, at i stedet for en hurtig og effektiv behandling til gavn for kvinderne, sådan at de får en afgørelse her og nu, laver vi måske et system, hvor det kommer til at tage væsentlig længere tid, til ugunst for kvinderne i situationen. Det er en reel betænkelighed, som jeg synes fru Helle Degn skulle overveje ganske nøje, inden vi gør overvejelserne i udvalget færdige.

Ellers har jeg ikke så mange bemærkninger at gøre. Jeg skal lige sige, at jeg ikke helt forstod fru Lone Dybkjærs bemærkning om dette med mændenes barselorlov, og således foranlediget vil jeg i hvert fald gerne understrege, at jeg er en varm tilhænger af mændenes barselorlov. Jeg har skrevet artikler om, at jeg håber på, at mændene vil være flinke til at bruge den, for jeg synes, det er vældig godt for familierne med mænds barselorlov, og jeg ser gerne, at så mange mænd som overhovedet muligt bruger de muligheder, der er i loven, til at få barselorlov – til glæde for mændene, til glæde for kvinderne og til glæde for børnene.

Jeg kan hilse og sige, at da jeg havde barselorlov, havde vi ikke en sådan lovgivning, så jeg måtte bruge min ferie til det, og det havde jeg vældig glæde af personligt.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg kunne forstå, at arbejdsministeren blev vældig ophidset over bemærkningerne om, at han ikke sådan er helhjertet tilhænger af denne forbedring: minimale retfærdighedshandlinger over for den kvindelige del af den danske befolkning. Det kan jeg kun beklage, men så går det altså heller ikke, at arbejdsministeren står og siger, at han er så vældig meget optaget af at gøre det bedre for den kvindelige del af arbejdsmarkedet, for i virkeligheden synes jeg, at er der nogen, der forsøger at lave en politisk markering i fremsættelsesbemærkningerne, så er det arbejdsministeren. Arbejdsministeren kunne have sagt, at han selvfølgelig havde nogen betænkelighed osv., men arbejdsministe-

[Helle Degn]

ren gør det til en dyd i fremsættelsestalen vildt at protestere over de forbedringer, som et flertal i Folketinget nu lægger væsentlig vægt på.

Arbejdsministeren bryder sig ikke om, at de politiske motiver beklækkes. OK., men man må desværre konstatere, at vores erfaringer med arbejdsministeren er, at arbejdsministeren i virkeligheden er mere optaget af at lave PR-virksomhed for sit eget parti, end han i virkeligheden er for at lave nogle forbedringer, der kommer kvinderne til gode på arbejdsmarkedet.

(Kort bemærkning).

Lone Dybkjær (RV):

Det er blot for, at der ikke skal være nogen misforståelser mellem arbejdsministeren og mig på nogle punkter, hvor der ikke er grund til det.

Jeg glædede mig over den diskussion, vi ikke skulle have, og over, at udviklingen siden det udvalg, der kom med forslaget om mænds barselorlov i 1978, og som jo var et fællesudvalg mellem Børnekommissionen og Ligestillingsrådet, trods alt havde været sådan, at det forslag, udvalget kom med, nu i den grad var accepteret i dag, trods alt kun 10 år efter. Dengang forslaget kom, lød der jo mange muntre bemærkninger, som vi også har citeret her fra talerstolen, og som jeg ikke skal gentage, og så må man alligevel sige, at der trods alt sker noget. Det gør der bl.a. også, fordi en mandlig arbejdsminister taler positivt om mænds barselorlov.

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

Ja, og det vil jeg gerne gøre ved mange forskellige lejligheder, for et af problemerne er jo, at de lovmæssige muligheder ikke bliver fuldt udnyttet, og her har vi en fælles opgave i retning af at påvirke holdningen, så de bliver fuldt udnyttet.

Jeg synes, fru Helle Degn overfortolker bemærkningerne. Jeg synes, det er naturligt, når jeg siger i min fremsættelsestale: »Jeg er imidlertid skeptisk med hensyn til indførelse af omvendt bevisbyrde.« Er det ikke rimeligt at gøre opmærksom på det problem, som jeg gerne vil diskutere i forbindelse med, at vi skal gennemføre lovgivningen?

Så siger jeg senere om genansættelse, at vi ikke vil lægge skjul på, at det ikke er en effektiv

måde. Det mener vi faktisk ikke det er. Jeg synes, det er en overfortolkning at sige, at jeg modstræbende fremsætter lovforslaget. Vi har gjort en lang række ting, som ikke var pålagt os.

Jeg kunne da i øvrigt have ventet til 1. februar med at fremsætte lovforslaget. Jeg har med vilje fremskyndet det, sådan at det kom den 14. januar, så der ikke kunne opstå nogen som helst diskussion om, at det var et forslag, som skulle færdigbehandles i denne samling. Det var ikke modstræbende, det var frivilligt, at jeg kom med det.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Indtil nu har det jo ikke været nogen roseklub, det her, og derfor vil jeg da også tillade mig her i anden omgang at sige, at jeg synes, det er vigtigt, når en arbejdsminister, som fru Lone Dybkjær allerede har sagt det, taler pænt om det at være på barselorlov og bruge sine muligheder. Det er jo også derfor, at det er kommet noget bag på mig, at ordføreren for De Konservative nærede så store bekymringer, for jeg ved godt, at der også er folk fra Det Konservative Folkeparti, som har brugt disse regler og egentlig har været glade for dem. Så det var grunden til min ophidselse på et tidligere tidspunkt. Men i alt fald skal arbejdsministeren roses for at stå her og sige disse ting, for det er vigtigt for alle, at de bliver sagt.

Så bemærkede jeg i øvrigt, at arbejdsministeren ikke syntes, at jeg havde sagt noget væsentligt, der var værd at besvare. Det er jeg naturligvis altid ked af, og jeg synes da, at jeg prøvede på at lægge op til, at jeg i hvert fald fik en besvarelse vedrørende spørgsmålet, om hvad bestemmelsen om, at ministeren nu kan udarbejde regler på afgrænsede områder, egentlig skal bruges til.

Jeg opfordrede til, at den måtte blive brugt til at lave positive særforanstaltninger, og det vil jeg sige, at hvis man skal lave positive særforanstaltninger, skal der dispenseres fra de regler, der er i loven. Jeg går ud fra, at ministeren har gjort sig nogle tanker om, hvad der kan blive tale om, og at vi formentlig vil få det at vide. Der vil i hvert fald blive spurgt skriftligt under udvalgsarbejdet.

Men det ville nu være rart at få løftet bare lidt af sløret for, hvad der ligger i dette her, om der ligger noget meget godt eller der bare ligger nogle få ting eller der slet ikke ligger noget i det,

[Lilli Gyldenkilde]

sådan at det bare er en bemyndigelse, som skal stå i loven, og som aldrig vil blive brugt.

Jeg synes, det er et væsentligt punkt, som der indtil nu ikke har været talt ret meget om, og at det er et punkt, som virkelig kunne pege fremad, mere end så meget andet. Jeg synes selvfølgelig også, at det, at Ligestillingsrådet kan gå mere ind i sagerne her, er et skridt fremad. Det har jeg også sagt tidligere. Men jeg er ret optaget af at høre, om netop denne bestemmelse kan bruges til noget operativt.

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

Jeg vil for det første gerne takke for de pæne ord, og så vil jeg sige, at når jeg ikke svarede på det spørgsmål, så er det jo, fordi indholdet i, hvad denne bemyndigelse skal bruges til, er noget af det, der bl.a. skal komme ud af debatterne også i udvalget. Jeg vil derfor meget gerne vende tilbage til det, også sammen med udvalget, i forbindelse med færdigbehandlingen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af lovforslag nr. L 159:

Forslag til lov om ændring af lov om lige løn til mænd og kvinder.

Af arbejdsministeren (Henning Dyremose).
(Fremsat 14/1 88).

Lovforslaget sattes til forhandling.

*Forhandling***Helle Degn (S):**

Når lovforslaget om ændring af loven om ligeløn er til behandling, hilser vi det velkommen, at arbejdsministeren følger indstillingen

om at styrke Ligestillingsrådet, så det får bedre muligheder for at få oplysninger i sådanne sager.

Vi synes, det er godt, at arbejdsministeren benytter lejligheden til at forøge overtrædelsesgodtgørelsen, så den hæves fra de 26 ugers løn til 39 ugers løn, men vil under udvalgsarbejdet gerne efterlyse en argumentation for, at der ikke også her foreslås 78 uger som i de øvrige love vedrørende ligebehandling.

Vi vil stille ændringsforslag om, at bevisbyrden også vendes i lov om ligeløn, da de, som udøver diskriminationen, vel nok er dem, som er bedst til at argumentere for, hvad det er, der gør, at ligelønnen ikke gennemføres i virkeligheden.

Vi mener også, at genansættelsesbestemmelsen må ind i denne lovgivning, som den kom det i forslaget om barselorlov.

I øvrigt vil Socialdemokratiet arbejde positivt med under dette lovforslags behandling i udvalget.

Kent Kirk (KF):

Vi hilser også lovforslaget velkommen. Vi finder, at det er godt, at Ligestillingsrådet nu får mulighed for at tage sager op af egen drift og undersøge forholdene ude på arbejdsmarkedet. Vi er klar over, at det kan volde visse administrative problemer. Det kan måske være med til at forsinke arbejdsgangen i nogle virksomheder og lign., og derfor vil vi gerne under udvalgsbehandlingen se nærmere på disse problemer, men selve sigtet med lovforslaget kan vi fuldt ud tilslutte os.

Vi hilser det også velkommen, at man ved fratrædelse hæver godtgørelsesniveauet fra 26 til 39 ugers løn.

Som sagt vil vi under udvalgsarbejdet kigge på de problemer, som vi har rejst her.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Lovforslaget omhandler godtgørelsesbeløbet og dette, at Ligestillingsrådet får ret til at indhente oplysninger, og vi er naturligvis enige i, at det også er noget, der peger fremad.

Jeg kan sige for SF's vedkommende, at ligesom fru Helle Degn har undret sig over, at man skal arbejde med forskellige satser, synes vi også, at man måske kunne gøre sig overvejelser over, om det ikke kunne blive 78 uger. Man kan sige, at administrativt er det vel også nemmere